

Nogle Iagttagelser vedrørende den i de senere Aar rejste Bevægelse i Udlandet for at fremme Fjerkræavl.

Foredrag i Det kgl. danske Landhusholdningsselskab
den 12. Februar 1908 af Konsulent W. A. Kock.

Mine Herrer! Naar jeg i Aften for Dem skal have den Ære at forelægge »Nogle Iagttagelser vedrørende den i de senere Aar rejste Bevægelse i Udlandet for at fremme Fjerkræavl«, da maa jeg forudskikke den Bemærkning, da saa vel Fremskridt som den hele Udvikling har været saa sjælden rig, idet Fjerkræavl for flere Landes Vedkommende kan opvise den hurtigste Udvikling indenfor Husdyrbruget, at jeg har maattet indskrænke mig til at give et kort Omrids af Sagen i sin Helhed, støttet for flere Landes Vedkommende paa indhøstede personlige Iagttagelser og Erfaringer, og haaber jeg derfor paa D'Herrers Overbærenhed og Velvilje, naar jeg i det følgende fremfører, hvad jeg har at meddele.

Som naturligt er, fører jeg Dem først til »Albions Ø«, Landet med de store Forhold, det Land, som vore Forfædre allerede i gamle Dage havde Samkvem med just ikke paa den fredeligste Maade, og som nu har sin store Betydning for danske Landmænd, og hvortil der naar ikke mindre end 98 à 99 pCt. af vor Ægekspport.

Sporten har fra gammel Tid fanget den engelske Nations Interesse, og fra de tidligste Tider har megen Opmærksomhed paa dette Omraade været viet det forskellige

tamme Fjerkræ, hvilket tilfulde belyses gennem gamle Boger og flere interessante Fund. Jeg sigter her navnlig til Kamphanesporten, for hvilken Romerne eller snarere Fønicierne have været Læremestrene — en Sport, der under Jacob den 1stes Regering naaede sit højeste, idet Kongen var en meget ivrig Tilhænger heraf, og som før og efter den Tid afvekslende ved Parlaments Akt har været tilladt og forbudt.

En Sport af mere fredelig Karakter har i den nyere Tid banet sig Vej i England mere end i noget andet Land, nemlig Udstillingssporten, der tog sin Begyndelse i Aaret 1845, og Skuepladsen var da »Zoological Society's Garden« i Regents Park, og som nu har naaet sit højeste i den aarlig tilbagevendende nationale Efteraarsudstilling i det mægtige »Crystal Palace« i Sydenham, hvor 4000 Numre Høns ikke høre til Sjældenhederne, og hvor Præmiebeløbet andrager ca. 3000 £. For en stor Del er det Pryd og Abnormitet, en saadan Udstilling repræsenterer, og man beundrer, at det er lykkedes Mennesket ved Snille og Opdrætterkunst at fremskabe saadanne Individuer, men med det samme maa det tilføjes, at vi ved Besøg paa en saadan Udstilling har set hæderkronede Individuer producere saa smaa og usle Æg, at de sikkert selv have blegnet i Kammen af Skamfuldhed ved at se de saa beskedne Resultater af Anstrængelserne.

Billedet har imidlertid forandret sig en Del, omend Sporten endnu og sikkert vedblivende vil komme til at spille en stor Rolle, idet Udviklingen i økonomisk Retning nu ogsaa er bleven Genstand for megen Interesse, en naturlig Følge af, at man har faaet Øjnene op for, at de store Værdier, som England Aar for Aar maa betale til andre Lande for Fjerkræprodukter, og som sidste Aar androg over 8 Millioner £, samt over 3 Mill. £ til Irland, maaske dog for en Del kunde komme Landets egen Befolkning til Gode, i Fald der blev udrettet noget for at fremme og ophjælpe denne vigtige Sag, der særlig er af Betydning for de mindre Jordbrug, som Opmærksomheden nu i vore

Tider er henledt saa meget paa indenfor »de forenede Kongerier«.*)

I Henhold til en Beretning konsumerede den engelske Befolkning sidste Aar for nær ved 20 Mill. £ Æg og Fjerkræ, Værdier, som Landet sikkert aldrig selv vil kunne naa at frembringe, selv om der Tid til anden fremkommer nok saa mange fromme Ønsker og Spaadomme om, at dette i en ikke alt for overskuelig Fremtid maa og skal blive Tilfældet. Betragter man Spørgsmaalet nærmere, da vil der sikkert ved et energisk Arbejde for denne Sags Udvikling i England kunne naas hen til en langt større Produktion, men hvad man særlig for Æggenes Vedkommende har at gøre, er at arbejde for, at Produktet kan naa hen til at sættes i første Klasse og komme til Hæder og Værdighed ved at serveres paa Frokostbordet.

Først omkring Aaret 1890 vaagnede Interessen for at ophjælpe den økonomiske Side af Sagen. De forskellige »County Councils« have for en stor Del antaget Vandrelærere og Foredragsholdere, hvoriblandt findes flere Damer, der berejse de forskellige Egne og opholde sig en Uge eller mere paa hvert Sted for at afholde Foredrag om Sagen, ledsaget af praktiske Demonstrationer, ligesom de ved Besøg i Hjemmene give praktiske Raad. Ifølge Beretningerne finder nævnte Foranstaltning Sted indenfor 33 Counties, der i Aaret 1906 lod afholde 320 Foredragskursus, hvert omfattende fra 2 til 6 Foredrag.

Endvidere oplyses, at »the Eastern Counties Dairy Institut«, Ipswich, afholder tre Ugers Kursus om Fjerkræavl to Gange om Aaret, the Hampshire County Council har en Afdeling for Fjerkræavl, og ved Landbrugsskolen Manor Farm, Garforth, i Forbindelse med Leeds Univer-

*) »Small Holdings and Allotments Act 1907«, der er traadt i Kraft den 1. Januar 1908, vil sikkert faa en betydningsfuld og vidtstrakt Indflydelse paa Fjerkræavlens Udvikling i Fremtiden, saa meget mere som forskellige lagttagelser i andre Lande samstemme i, at der i Forhold til Jordarealet holdes langt flere Høns paa de mindre end paa de større Landejendomme.

sitet samt ved »East og West of Scotland Agricultural Colleges« er Fjerkræavl en ligeledes optaget som et Fag. The Royal Lancashire Agricultural Society har antaget en Dame som Foredragsholder og Vandrelærerinde. »South-Eastern College«, Wye, har oprettet et Forsøgshønseri, omfattende ca. 500 Høns, og Eleverne, hvoraf den flinkeste tildeles en Sølvmedalje, kunne her lære alt Fjerkræavl vedrørende; det samme er Tilfældet ved »Agricultural and Horticultural College Uckfield«. Sluttelig har »Bedfordshire Agricultural Institut«, Ridgmont, »Cumberland and Westmoreland Farm School«, »Cornwall County Council« samt »Lancashire County Council Farm, Hutton« optaget Forsøg og delvis Undervisning. Til sidstnævnte er knyttet en Fjerkræavlerskole med tilhørende praktisk Demonstrationsmateriale. Der raades her over ca. 12 Tdr. Land. Sidste Aar var Skolen besøgt af 63 Elever, hvoraf 28 alene deltog i Fjerkræundervisningen, Resten desuden i Mejeri o. s. v. Ved de forskellige Foredrag anvendes meget ofte Lysbilleder.

Den største og mest bekendte praktiske Fjerkræavlerskole i England blev stiftet i Aaret 1898 og knyttet til den i Reading i Berkshire stiftede Høj- og Landbrugsskole samt Mejeriinstitut, hvor den theoretiske Undervisning foregaar.

Selve Skolen er beliggende en Mils Vej fra Reading, hvor Eleverne faa Lov til selv at udføre de forskellige praktiske Arbejder. Ledelsen af Skolen er i Hænderne paa Sekretæren i »det nationale engelske Fjerkræavlerselskab«. De forskellige Kursus strække sig fra 5 Maaneder til $\frac{1}{2}$ Aar. De mange Bygninger ere opførte og indrettede saaledes, at de kunne tjene som Mønster; der findes her foruden forskellige Høsehuse et Vinterkyllingehus, et Slagte- og Plukkehus, et Federi samt Huse til naturlig og kunstig Rugning, hvor forskellige Rugemaskiner ere installerede. For ikke at trætte skal jeg ikke gaa nærmere i Enkelthederne, men kun anføre, at Skolen omtrent har huset Elever af alle Nationer, og at meget interessante

Forsøgsberetninger have været udsendte herfra, udgivne af »the Board of Agriculture«, hvoraf særlig skal fremhæves Beretningerne vedrørende Fjerkrægødningens Værdi, Preservering af Æg, Fodrings- og Raceforsøg samt Forsøgene med Hensyn til, hvad det koster at opdrætte Kyllinger af de forskellige Racer o. s. v.

»The Board of Agriculture« har foruden Udgivelsen af et større Antal nyttige Skrifter om Fjerkræavl, der uddeles gratis, tillige paa forskellig Maade støttet de Bestræbelser, der gaa ud paa at ophjælpe Sagen.

»The Utility Poultry Club«, stiftet 1897, har arrangeret de saakaldte »Laying Competitions« (Æglægningskonkurrencer), hvortil Medlemmerne hver kan indsende 4 Kyllinger, der blive kontrollerede Konkurrencetiden ud. Fodring, Røgt og Pleje ere ens for alle Holdene. Opgaven er da at udpege de bedste Individuer indenfor de forskellige Racer for paa Grundlag af disse at oparbejde stærkt ydende Stammer.

Endvidere har »The Poultry Club« udgivet en Standard, der har i Aarene 1899 og 1907 været afholdt nationale Fjerkrækonferencer, hvoraf den sidste blev aabnet af Englands Landbrugsminister, Lord Carrington; i 1885 føjede »Royal Agricultural Society of England« en særlig Afdeling for Fjerkræ til sine Skuer, et Eksempel, der er bleven fulgt af flere »Agricultural Societies«, og endelig have de bekendte London, Smithfield, Birmingham og Dairy table and dead poultryshows haft deres Betydning for Kødproduktionens Fremme, ligesom engelske og skotske Landmænd have været udsendte for at sætte sig ind i Fjerkræavlens i andre Lande.

Med Hensyn til Handelsomsætningen med Produkterne, da har det i Aaret 1898 dannede »The national Poultry Organisation Society«, der har til Formaal at faa Fjerkræ- og Ægproduktionen ledet ind i et bedre Spor og navnlig ophjælpe det hjemlige Marked, haft sin store Betydning og udrettet et godt Arbejde til Gavn for Sagen. Nævnte Selskabs Virksomhed er meget lig Dansk Andels-

Ægeksport. Rundt i Landet er dannet Ægsgkredse, og i den senere Tid har der været Planer oppe om Oprettelsen af en central Rugeanstalt og Federi. Alle Æggene, der sælges gennem Selskabet, forsynes med et Rosemærke.

Medens Fjerkræavlen i England og Skotland saa godt som udelukkende fremmes ved private Midler, er dette ikke Tilfældet paa den grønne Ø — Irland —, hvor Staten har traadt hjælpende til. Efter at der omkring 1888 særlig gennem Bladene blev slaaet til Lyd for Fjerkræavlens Betydning, optog det i Aaret 1891 stiftede Selskab »Congrested Districts Board« denne Sag og udsendte ifølge Beretningerne det paafølgende Aar ikke mindre end 600 Tillægshaner saa vidt mulig af en bestemt Race til hver Egn. Samtidig udstationerede man Stammer af Nytteracerne til Landmændene, der da fik en Godtgørelse af Selskabet paa 1 d pr. Æg for at ombytte disse med Egnens Beboere. Der blev saaledes dannet ca. 50 Stationer for Ænder og Høns, der første Aar ombyttede ikke mindre end 130,000 Æg, ligesom der blev uddelt ca. 1200 Hane- og Honekyllinger samt indiske Løbeænder, en Anderace, som er særlig bekendt for sin store Ægproduktion.

Senere er Arbejdet bleven suppleret af »Irish Agricultural Organisation Society Ltd.«, stiftet i Aaret 1894. Selskabet, der har Hovedsæde i Dublin, omfatter foruden Fjerkræavl Mejeri, Frugtavl, Biavl o. s. v. Foruden Beretningen om Virksomheden udgiver Selskabet forskellige Smaaskrifter samt Ugebladet »Irish Homestead«.

Underafdelingen »The Irish National Poultry Organisation Society« medvirker ved Oprettelsen af de saakaldte »Cooperative poultry societies« ved at give Raad samt ordne Virksomheden. Det første Selskab blev dannet i Aaret 1898 og er nu efterfulgt af 56 lignende Selskaber, de største i Mallow og Newmarket. Hovedformaalet er at skaffe Medlemmerne bedre Priser samt ordne Afsætningsforholdene.

For at danne disse lokale Kredse udsendte Selskabet i sin Tid en dansk Mand, som var godt kendt med Forhol-

dene. Som Lokale benyttes i Reglen en ældre Bygning nær Station, og her indrettes Ægpakkeriet samt eventuelt ogsaa Federi.

Selskabet sorterer under en Bestyrelse, der vælger en Mand, uddannet som Regel af Organisationsselskabet, til at lede de daglige Forretninger. Æggene indsamles ved Hjælp af kørende Ægsamlere, der ved Hovedlandevejene blæse i et Horn, for at Omegnens Beboere kunne stille med Æg og Fjerkræ. Førstnævnte købes nu efter Vægt, stemples og behandles efter samme Maade som her i Landet. Sluttelig søger Selskabet paa forskellig Maade at fremme Fjerkræavl, navnlig ved Oprettelsen af Avlscentrer, Salg af Rugeæg og Tillægsdyr til billige Priser, Foredrag, Udsættelse af Præmier ved Skuerne, Udgivelse af Skrifter samt Udsendelse af Vandrelærere, der give praktisk Underretning i Hjemmene.

Et Forhold af fremragende Betydning er tillige, at »the Department of Agriculture and Technical Instruction« paa forskellig Maade har hjulpet »the County Councils«; saaledes have 30 af disse antaget Vandrelærere, der navnlig give Undervisning om Produkternes Behandling, for at disse kunne opnaa den højeste Pris. Man har dannet Stationer for de vigtigste Nytteracer, ialt 462, som sidste Aar solgte 49,191 Sæt Rugeæg à 13 Stkr., samt uddele Præmier for gode Avlsdyr af Kalkuner og Gæs. Hver Station, der mindst afgiver 70 Sæt Rugeæg, faar et Tilskud af 5 £ aarlig, ligesom 328 Ejere af fremragende Kalkunhaner hver fik 2 £.

»Department of Agriculture and Technical Instruction for Irland«, der jævnlig udgiver nyttige illustrerede Skrifter, navnlig med Hensyn til Fjerkræsygdomme, har paa sine Landbrugsskoler i Cork og Dublin, »Albert Agricultural College« i Glasnevin samt i Wicklov optaget Fjerkræavl som et Fag. Til sidstnævnte er knyttet et ret store Federi; her uddannes særlig Vandrelærere. Ejendommen drives af Ministeriet og ledes af kyndige engelske

Folk. Eleverne, der maa deltage i alt Arbejde, faa 15 sh. om Ugen, men maa da betale Opholdet.

Af Beretningerne fremgaar det, at Stillingen som Vandrelærer i mange Tilfælde ere besatte med Damer. Lønningen, der udgør 3 £ om Ugen foruden Rejseudgifter, svares halvt af Ministeriet, halvt af de respektive Kommuner. Virksomheden omfatter ikke alene Foredrag, men ogsaa Kursus, der ydes gratis og finde Sted i Skolerne paa Landet og ofte strække sig over flere Uger. Vandrelærernes Arbejde, der kontrolleres af en Inspektør,* udsendt af Ministeriet, omfatter tillige Tilsynet med Egnens Avlscentre, der kun hver maa omfatte én Race. Ejeren, der faar en Godtgørelse, maa forpligte sig til at stemple alle Rugeæg og sælge disse til 1 sh. pr. Dusin samt godtgøre de ubefrugtede.

Sluttelig skal jeg for Fuldstændighedens Skyld anføre, at »Antrim County Council« har oprettet et Mønsterhønseri. »Royal Dublin Society« samt »The Irish Fanciers Association« har paa sine Skuer givet Plads for Fjerkræet, ligesom man i sin Tid sendte en Deputation til Danmark, der blandt andet havde til Formaal at studere Andels-tankens Udnyttelse indenfor den danske Æghandel.

Rejsen fortsættes over Kanalen, og Maalet gælder Englands gamle Ægkammer F r a n k r i g, der allerede i Aaret 1835 paabegyndte Eksporten af denne Vare til nævnte Land; den Gang udgjorde denne 3,6 Millioner Francs, i 1866 eksporteredes ikke mindre end 550 Millioner Stkr. Æg, men senere er Eksporten gaaet ned, maaske grundet paa et større Hjemmeforbrug og Anvendelse af Rugeæg for at give Plads for Produktionen af fedet Slagtefjerkræ, der nu staar i første Række. Ifølge sidste Tælling fandtes der ca. 60 Millioner Høns i Frankrig.

Bestræbelserne for at fremme Fjerkræavlens synes at være af ældre Dato i Frankrig; herpaa tyder i alt Fald Kong Henrik IV's Ønske allerede for ca. 300 Aar siden,

der gik ud paa, at enhver Bonde om Søndagen maatte have en Høne i Gryden.

Det franske Landbrugsministerium og det nationale Fjerkræavlsselskab (»La Société Nationale d'Aviculture de France«) har særlig i den nyere Tid hidraget meget til Sagens Fremme. Sidstnævnte har i Særdeleshed lagt et Arbejde ind for at faa de lokale Landracer udviklede og vakt Interesse for disse ved i »Jardin d'Acclimatation« nær Boulogneskoven at foranstalte Udstillinger med paafølgende Auktion. Ministeriet yder Tilskud og udsætter Medaljer til Udstillinger med Fede- og Avlsfjerkræ, men understøtter derimod ikke Avlsstationer.

Ved Statsmidler er der i Aaret 1888 oprettet en speciel Skole for Fjerkræavl i Landsbyen Gambais i Seine et Loire Distriktet, ligesom der undervises i Fjerkræavl indenfor flere af Landbrugsskolerne.

Fjerkræskolen, der kan modtage ca. 20 Elever, omfatter nærmest praktiske Arbejder, og Staten og de forskellige Departementer gør det muligt for ubemidlede at deltage. Skolen ledes af en Direktør, som ejer denne, samt af en praktisk uddannet Lærer. Undervisningen begynder Kl. 6 om Morgenen og slutter Kl. 8 Aften. For at fremme den hjemlige Industri maa der for indført Fjerkræ erlægges 10 Francs pr. 100 Pd. i Told. Paa Forsøgsvæsenets Omraade foreligger der ingen betydningsfulde Arbejder udover Pasteurs værdifulde Undersøgelser med Hensyn til Hønekoleraen, der maaske næppe kan henregnes direkte under Fjerkræforsøg.

Indenfor Belgiens mange Smaabrug spiller Fjerkræavlen en meget stor Rolle saavel med Hensyn til Kød- som Ægproduktion. Fra tidligere Tider have de forskellige Folk af samme Interesser indordnet sig under og dannet Foreninger, de saakaldte »Gilden«, der da efterhaanden fik stor Indflydelse paa de forskellige Omraader. Disse Selskaber med deres Traditioner have bevaret sig uforandret gennem Tiderne og haft til Følge, at der indenfor Land-

befolkningen er opstaaet et Samarbejde ogsaa for Fjerkræavlens Vedkommende, der har haft sin store Indflydelse paa Sagen og har præget Udviklingen. Et Eksempel herpaa er saaledes, at man indenfor store Strækninger kan se Hundredevis af Kyllinger og Høns, alle hørende til en og samme Race, de saakaldte »Coucou de Malines«.

Foreningsvæsenet er saaledes godt organiseret nærmest i Form af Smaaforeninger, ca. 32 i Tal, der igen sortere under en Samvirksomhed »Det nationale Forbund af belgiske Fjerkræavlere« med ialt ca. 4000 Medlemmer. Foreningerne udsende Foredragsholdere og arrangere Udstillinger, overvejende i Forbindelse med Dyrskuerne, samt uddele Præmier til vellede Hønseshold. Endvidere have Landbrugsskolerne optaget Fjerkræavlens som et Fag, ligesom 9 Husmoderskoler dygtiggør Landmandsdøttre til en Gang at optage dette vigtige Bierhverv. Ved Bellefontaine ved Tintignu findes desuden en Fagskole i privat Eje. Statens Tilskud til Fjerkræavlens Fremme udgør aarlig ca. 7000 Kroner. Endelig har man truffen særlige Foranstaltninger med Hensyn til Smittefaren ved indført levende Fjerkræ, navnlig fra Italien. Andelstanken er ikke bragt i Anvendelse med Hensyn til Afsætningen af Produkterne. Køberen møder Sælgeren paa de ugentlige store Æg- og Fjerkræmarkeder, og Hundebespændingen er da parat til at føre Varerne til Bestemmelsesstedet.

Sluttelig er der en ret original Sag, jeg for dette Lands Vedkommende kunde have Lyst til at fremdrage, nemlig Afholdelsen af de saakaldte Galningskonkurrencer, der paa en Maade tage Sigte paa baade at fremme Sporten og det økonomiske. Foreningens Opgave er nemlig foruden Afholdelsen af Galningskonkurrencer, hvor den Hane, der galer flest Gange indenfor en bestemt Tid, vinder Prisen, tillige at faa spredt den hertil benyttede Dværgrace blandt Bønderne, der fede og opdrætte de store Mængder Coucou de Malines, for at Børnene, der ellers aldrig faa Æg at

smage, kunne faa Dværghøuseæggene, som ikke egne sig som Salgsvarer.

Man hævder i Belgien, at der er en vis Forbindelse til Stede mellem tidlig Galning, tidlig Udvikling af Kam og indre Organer for Hønekyllingernes Vedkommende og tidlig Lægning for Hønekyllingernes, ligesom den Hane, som galer længst og flest Gange, har størst Mulighed for at give produktivt Afkom. En Opfattelse, der er almindelig udbredt blandt belgiske Bønder.

I det nære Naboland H o l l a n d har Fjerkræavlen besynderlig nok hidtil været stedmoderlig behandlet; Arbejdet med Hensyn til Oplysning ligger kun ca. 7 Aar tilbage i Tiden og indleledes ved Dannelsen af en Forening med lokale Provinsafdelinger i Utrecht, Syd- og Nord-Holland, der understøttes af Stat og Landboforeninger. I Syd-Holland oprettedes en Avlsstation og en central Rugeanstalt ved Brielle, ligesom der uddeles Fagskrifter, afholdes Kursus og Udstillinger. Den stigende Ægproduktion taler for, at disse Foranstaltninger sikkert have vakt Interesse for Sagen.

(Sluttes).
